

Non Solus

24 Oktober 2021

Maarten Luther versus Desiderius Erasmus.

Eerste deel

Het leven kan kort zijn en de geschiedenis lang. Vandaar dat geschiedenis soms stiefmoederlijk behandeld wordt. Het is veel en wel zo moeilijk. Het is kerstfeest 2020. Ik verkies een kerstconcert te beluisteren middels de televisie. Een orgel concert eerder gespeeld door Klaas Jan Mulder op het orgel van de Lutherse kerk in den Haag. De organist voor mij van eerdere concerten bekend en het prachtige orgel ongelooflijk mooi. Mijn Kerst kon niet meer stuk. De verrassing werd groter omreden in dit kerstconcert een lied als hymne voor Maarten Luther werd gespeeld. Voor velen het bekende lied ; "Een vaste burcht is onze God".

Kleine fantasieën achter de vers regels, volmaakten de melodie en gaven een beeld van de kunstenaar Klaas Jan Mulder, helaas overleden, hij werd 82 jaar.

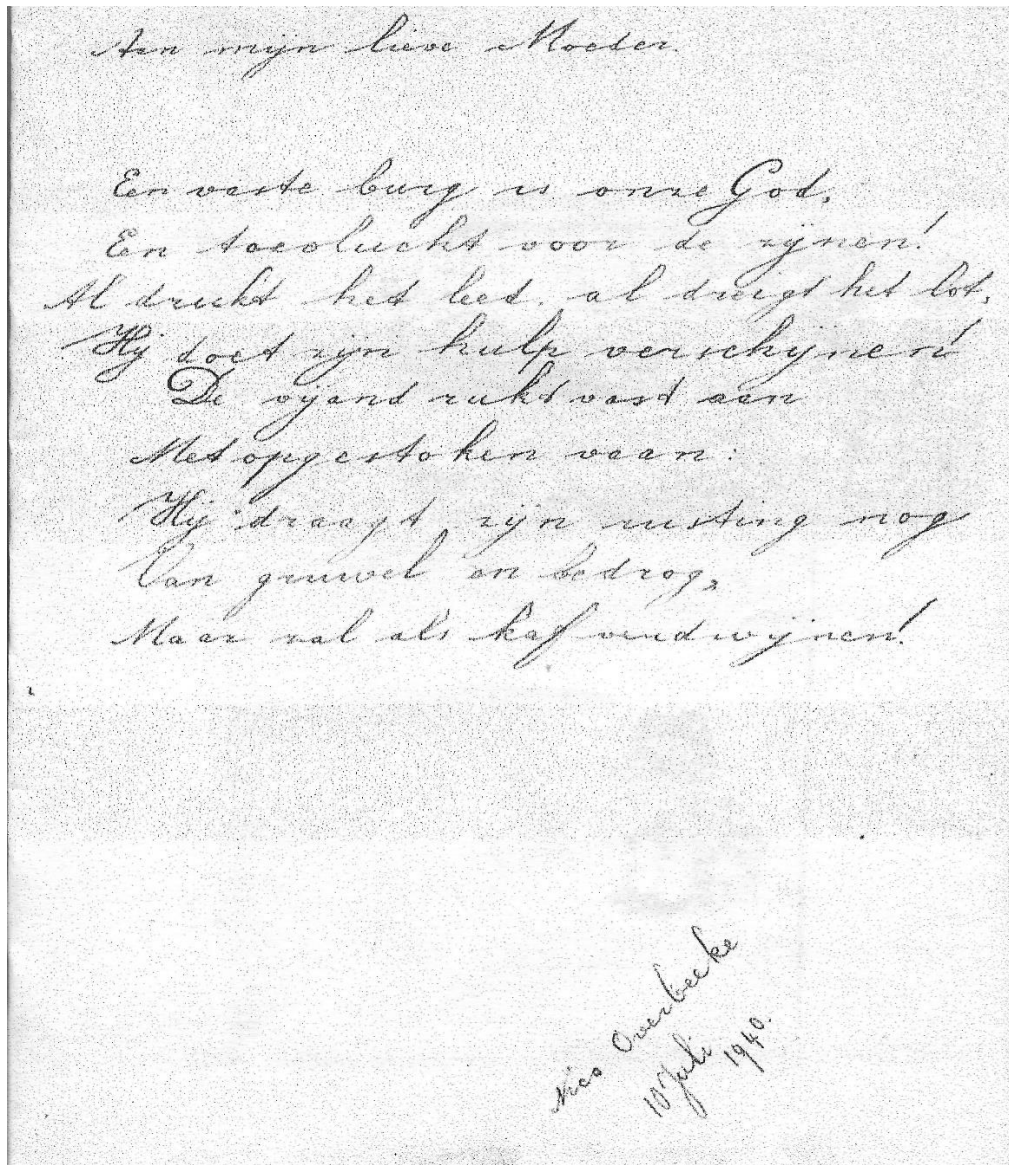
Het inpassen van dit Hervormingslied was bijzonder en haast zeker om dat het kerstconcert in de Lutherse kerk te den Haag aan de Lutherse Burgwal gegeven werd.

Ik probeerde de fantasie regels na te spelen dat pas succes had na de hulp van mijn muzikale kleindochter Celine. Het spel van Mulder en zijn registerkeuze waren subliem, vonden wij beiden.

Mijn gedachten schakelden terug na dit concert en herinneren een bladzijde uit het poëzie album van mijn moeder, geschreven op 10 juli 1940 . Dat Album is er nog ik was toen net elf jaar oud, en schreef het lied:" Een vaste burcht is onze God". in haar album. Elf jaar een wat ziekelijk jongetje, kan al een beetje orgel spelen, speelde op zijn tiende jaar in de kinderkerk, kon hij niet beter gaan buiten spelen.

Niet als je de context van oorlog dreiging en vrijheid beroving rond de schrijverij van de kleine Nico omcirkelde.

Een vaste burcht is onze God.
 Een toevlucht voor de zijnen!
 Al drukt het leed al dreigt het lot,
 Hij doet zijn hulp verschijnen!
 De vijand rukt vast aan
 Met opgeheven vaan:
 Hij draagt zijn rusting nog
 Van gruwel en bedrog.
 Maar zal als kaf verdwijnen !

Ik wordt gevangen door een emotie waarbij mijn moeder naast mij lijkt te staan en mijn grijze brein onder de schedel op maximaal herinneren gaat werken. Zij zong vaak als ik orgel speelde. Haar stem was zacht en mooi en zij bezorgde aandacht aan de uitspraak. Anders dan bij mijn vader die wilde altijd hard zingen dat mij vaak boos maakte. Mijn brein gaat zonder moeite verder.

Het is 31 oktober 1944. D-day, de zesde juni 1944, is mislukt, althans het doorstoten der geallieerden, er nadert een barre hongerwinter. Mijn vader is ondergedoken mijn oudere broer ook. Het door mij zelf gemaakte carbid lampje spreid enig licht in de duisternis. Mijn moeder vraagt zullen we zingen. Ja graag en ik begin zonder verder aanduiding te spelen; 'Een vaste burch is onze God.' Haar stem was zacht maar wel overtuigend. De vijand zal als kaf verdwijnen. Ik was bij die gebeurtenis 15 jaren, Ik ben blijven spelen tot mijn 20ste. Het orgel(tje) 'ging het op gegeven.

Mijn hersens proberen meer gebeurens op de tafel te krijgen. Dat gebeurt maar met veel vraagtekens. De jaren na de oorlog werd de Hervorming dag als ingebouwde religie in de protestantse kerken gevierd. De bijbel . open op de kansel. In de katholieke kerken was het altaar met de heilige hostie het centrale punt.

Tweede deel.

De opkomende herinneringen vormen langzaam een verhaal afgewisseld met beelden. In mijn, 93ste levensjaar, dat is dus nu, verbeeld ik de periode 1517 tot 2012, vijf eeuwen na Maarten Luther, een vijfde deel daarvan, bijna 20% tellen mijn levensjaren daarin .

Mijn beeldvorming van de wereld in mijn eerste tien jaren blijven te ernstig en angstig. De vijf jaren , na de oorlog jaren, deden mijn denkwereld schudden door niet begrijpen en boosheid met een groeiende twijfel over 'Een vaste burcht, is onze God .' met mijn veel veranderende en belevende wereld.

Het orgelspel van Mulder zet mij aan de tekentafel en ik begin Luther te tekenen spijkerend zijn 95 stellingen op de kerk van Wittenberg, Lutherstad, gericht tegen de aflat praktijken van de Katholieke kerk, Al filosoferend deel ik het tekenblad in zessen. Links boven gaat Maarten Luther verbeelden. 'Een vaste Burcht is onze God,' zo dicht Luther in zijn voor velen bekende lied. Een kasteel was in die tijd een Burcht. In Burchten namen de politiek en het maatschappelijk gebeuren een centrale plaats in.

Ik verbeeldde de Burchttekening , boven midden. Als voorbeeld nam ik de nog bestaande burcht Gravensteen in Gent, Vlaanderen. Deze burcht was door mijn Genealogisch onderzoek bekend en door mijn vrouw en mij bezocht rond 1975 en ik ben verbonden door mijn roods tussen 1288 en 1535.. Wij waanden ons thuis bij deze burcht en voelde de macht die Gravensteen uitgestraald moet hebben op mijn voorouders, God als massieve onwrikbare toevlucht. Gravensteen gebouwd in de dertiende eeuw en nog maatschappelijk in gebruik.

Mijn niet begrijpen en soms optredende boosheid over wat er al niet in de wereld gepasseerd is sinds de stellingen van Maarten Luther op de machtige kerk deuren door hem gespijkerd werden. Dit overwegende teken ik onder Luther het gebombardeerde Rotterdam. Ik had gezien dat de Heinkel toestellen de Duits troepen parachutisten op Ypenburg lieten landen. En vier dagen later Rotterdam plat gegooid werd. Rotterdam en de vijf jaar bezetting was voor mij het schetsen waardig wat sinds de stellingen van Luther in de wereld tot 2021 gebeurde en gebeurd is. Vijanden als kaf laten verdwijnen geschiedde niet. Er waren meerdere vijanden zoals de pest, de cholera, de Tuberculose, de Spaanse griep. Twee wereldoorlogen, armoede.

De vaste burcht greep niet in en gaf niet thuis. Wel werd door verlatene of strenge kerklieden het niet optreden van God verklaard als dat Gods wil juist was en ons met de onheilen wilde straffen.

In mijn verbeelding van vervlogen tijden en passerende ziektes verschijnt Desiderius Erasmus. Een tijdgenoot van Luther. Mijn herinnering aan Erasmus in het verhaal van een vaste burcht ontstaat door verlinksing van de Nederlands Hervormde Kerk. Met name door de activisten van Kerk en Wereld. Luther en Erasmus waren beiden voor de scheiding van kerk en staat. De linkse kerk ging zich indringen bij bedrijven , de politiek o.a. de P.S.P. Pacifistisch Politieke Partij en de middelbare scholen. Ik heb mede de hand gehad kerk en wereld en de P.S.P. bij het Internationaal Philips uit te sluiten. Bij de Christelijk middelbare school te Voorburg is dat in mijn tijd minder gelukt.

Mijn vrouw Toos en ik mochten Luther wel met zijn wat revolutionair optreden en de wijze waarop de Lutherse kerk als kerk functioneerde. Maar Erasmus ging voor ons rust geven in ons zijn, vooral bij mijn gebonden zijn aan een kerk van hel en verdoemenis.

Erasmus had geen nieuwe kerk gesticht wilde als vrome priester binnen de Katholieke kerk blijven en vandaar uit de Katholieke kerk weer in het gareel en orde brengen.

Uit zijn geschriften en vele spreekwoorden is hij een duidelijk voorstander geweest het te hebben en te verkrijgen van een klassieke

basis, Grieks en Latijn. Tevens het nastreven van deugden zoals; vriendelijkheid, gematigdheid, en redelijkheid. Hij had een gruwelijke hekel aan fanatisme en dogma's. Hij was zeker geen humanist zoals wel eens beweerd wordt. Het woord humanist gaat in wereld van geleerden komen tegen de tijd dat Luther, Erasmus en andere geleerden zich ook met het gedachtengoed, humanistisch denken, bezig gingen houden. Hij wilde het humanistisch denken van Socrates en Plato in lijn brengen met Jezus Christus. Hij heeft, net als Luther de bijbel vertaald maar alleen het Nieuwe Testament. Het filosofisch gedachten goed van het humanisme ontwikkeld zich al een 100 jaar voor Christus. De filosoof Cicero, ook staatsman worstelde met het probleem van onderwijs, de wijze van onderricht dat mensen geleerd werd hoe te overleven. Op 30 juni 1969 hebben, mijn vrouw en ik de Hervormde Kerk verlaten. En sloten zich meer en meer aan bij het gedachtengoed van Erasmus. Ondanks zijn Katholiek zijn. De Hervormde kerk als instituut brokkelt in geloofwaardigheid af. Een langdurig ondermijnen van de verzorging van het lichaam door sport niet te erkennen en de onmogelijke scheiding van lichaam en geest ook niet onderschrijven. Ik heb daar enorme gevechten moeten leveren in de dogmatische Hervormde kerk. Dit alles betekende voor ons het einde.

Het sterke van Erasmus is geweest in de periode van 500 jaren dat wij een andere wijze van leven kregen te zien en hij de wijze van ons denken een wetenschappelijke basis heeft gegeven.

Ik heb bij het denkend tekenen Erasmus de derde plaats boven gegeven. Daar onder de vroegere bekende lichttoren van Philips. Een bedrijf waar ik grote binding mee heb gehad en een bedrijf dat een voorbeeld is van ontwikkeling op organisatorisch, productie en technologie in de meest wetenschappelijke termen. In gedachte kan een korte lijn getrokken worden naar Erasmus.

In de 500 jaar dat we van een vaste burcht weten wordt het tijd dat Erasmus er bij gehaald wordt. Verschillen van theologisch denken.

Luther: Alles is voorbestemd door God.

Erasmus: Geloof in de vrije wil van de mens.

Verandering in de Katholieke kerk noodzakelijk door de aflaat problemen is door beiden, Luther en Erasmus zeker bevorderd. Luther door uit de kerk te stappen op niet mis te verstane min of meer revolutionaire wijze en Erasmus door in de kerk te blijven als vrome priester en voor die tijd één der grootste geleerden met wereldfaam gestand te doen.

Derde deel.

Ik ben weer terug in 2021 en ga mijn verhaal afsluiten. De tekeningen die het verhaal begeleiden, of het verhaal dat tekeningen begeleid. De onderste tekening tussen het gebombardeerde Rotterdam en de lichttoren van

Philips is het orgel van de Lutherse kerk in den Haag waar Klaas Jan Mulder de hymne voor Maarten Luther speelde dat mij zo ontroerde en herinneringen liet opkomen die ik graag met u wil delen.

Overdenkende de vijf eeuwen en meerdere daarvoor mogen wij niet vast lopen op de gedachte nadat Maarten Luther het lied geschreven heeft met als onderwerp de vijand als de Katholieke kerk. Als mijn moeder het lied zong en ik haar begeleidde dacht zij aan de Duitsers en ik aan de moffen. Voor mijn vader waren het de Roomsens.. De vijand is groot in getal en altijd onder ons. Als populistten, als criminelen, als virussen, als extremeiten als nog zo heel veel meer.

De vijand, zoals de nazi's en de Japanners zijn niet verdreven, vernietigt door Onze vaste burcht is onze God', miljoenen vonden steun en kracht bij hun God om te overleven. Mijn moeder vertelde ons dat wij niets hoeven te vragen aan God maar zelf onze handen uit de mouwen moesten steken.

Mijn vader was er gauw klaar mee. Het is alles Gods wil, alla Luther.

Erasmus wees de weg door zijn wijze van aanpak en onderzoeken voortbordurend op Socrates en Plato en Jezus Christus. Hij legde een verduidelijking in zijn werken dat wij wetenschap[noemen. De wetenschap heeft de Spaanse griep overwonnen. De wetenschap zal covid-19 overwinnen. De wetenschap is niet de nieuwe God of zijn plaatsvervanger. De wetenschap zal de religie erkennen en nodig hebben.

Het is de hoogmoed ten top als we God alvast bij het grofvuil kunnen zetten. Een moeilijk onderwerp, dat wel.

GODS OERKNAL

Onze wetenschap is begrip dat de waarheid benadert.

Religie is waarheid op zoek naar begrip.

Geen van beiden is op zichzelf volmaakt.

Cuy Consolmagno (sterrenwacht Vaticaan Rome)

Religie en Wetenschap mag en moet voor mij een eenheid zijn.

Ik heb in mijn emotie de behoefte gehad mijn verhaal en tekeningen te begeleiden met een compositie van "Een vaste burcht is onze God".

Deze compositie met de naam 'Prelude,' op te dragen aan Maarten Luther en Desiderius Erasmus. Het mag gezien worden als een voorspel met de nadruk voor Erasmus. Het is gecomponeerd voor orgel. Het moet pianissimo gespeeld worden. Er worden regelmatig zinnen herhaald zoals Erasmus en vele wetenschappers werken, geen succes dan doorgaan met geduld en geloven in jezelf.

Nicolaas Overbeeke

Nieuwerkerk aan den IJssel

<https://www.youtube.com/watch?v=3GL0jGUEikE&authuser=0>

